

ביאור בדרך אפשר

- 1 **אם כִּסֵּף תִּלְוֶה אֶת עַמִּי אֶת הָעֲנִי עִמָּךְ¹, וּמִבְּאֵר אֲדַמּוּרִי**
 2 **מִהָרָשׁ רַבִּי שְׂמוּאֵל, הָאֲדַמּוּרִי הֶרְבִּיעִי בְּשׂוֹשֶׁלֶת אֲדַמּוּרִי חֲבִד**
 3 **בְּמֵאֲמָרוֹ** בַּמֶּאֱמָר חֲסִידוֹת שֶׁלּוֹ דְּבוּר־הַמִּתְחִיל הַפּוֹתַח בַּפְּסוּק זֶה,
 4 **שֶׁנֶּאֱמַר לִפְנֵי מֵאָה שָׁנָה², בִּשְׁנַת תְּרִכִּז בְּשָׁנָה הָרֵאשׁוֹנָה**
 5 **לְנִשְׂיאוֹתוֹ,** אַחֲרֵי הַסְּתַלְקוֹת אֲבִיו
 6 אֲדַמּוּרִי הִצְמַח צִדְקָ בִּי"ג נִיסָן תְּרִכִּז
 7 **דְּצָרִיף לְהִבִּין תִּתּוּר הַלְּשׁוֹן**
 8 בַּפְּסוּק זֶה מָה שֶׁאֲמַר אֶת עַמִּי
 9 **אֶת הָעֲנִי עִמָּךְ, וְהָיָה לִי**
 10 **לְמִימַר** וְהִיא לוֹ – לַפְּסוּק – לוֹמַר
 11 **בְּקִיצוֹר אִם כִּסֵּף תִּלְוֶה אֶת**
 12 **הָעֲנִי עִמָּךְ** וְמָה פֶּשֶׁר הַתּוֹסֵפֶת,
 13 הַמְּיוֹתֵר לַכּוֹרֵה, "אֵת עַמִּי"?
 14 **(ב) וּמִמְשִׁיף אֲדַמּוּרִי מִהָרָשׁ**
 15 **בְּהַמְאָמְרוֹ, שְׁלֹהֲבִין זֶה כְּדִי**
 16 לַעֲנוֹת עַל הַשְּׂאֵלָה הָאֲמוּרָה לְגַבִּי יִתּוּר
 17 הַלְּשׁוֹן בַּפְּסוּק צָרִיף לְהִבִּין
 18 וְלִהְיֶינָם תַּחֲלִילָה אֶת מֵאֲמָר
 19 רַבְּחִינּוּ וְלִל³ בַּפְּרָק אֲבוֹת עַל
 20 שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים הַעוֹלָם עוֹמֵד
 21 עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוּדָה וְעַל
 22 גְּמִילוּת חֲסָדִים, דְּעֲבוּדָה הוּא
 23 בְּחִינַת עֲבוּדַת הַקְּרִבָּנוֹת (וְלֹאֲחִיר)
 24 שְׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ – עֲבוּדַת הַתַּפִּילָה
 25 שֶׁנִּתְקַנָּה בַּמָּקוֹם הַקְּרִבָּנוֹת. וְלִהְבִּין
 26 זֶה כְּדִי לְבַאֵר אֶת הַמְּשַׁמְעוֹת הַפְּנִימִית
 27 שֶׁל עֲבוּדַת הַקְּרִבָּנוֹת צָרִיף
 28 לְהַקְדִּים תַּחֲלִילָה פִּירוּשׁ
 29 הַפְּסוּק⁴ פִּי חֶסֶד חֶפְצָתִי וְלֹא
 30 זָבַח, שְׁלֵפִי פְּשׁוּטוֹ כּוֹנְנֵנו שֶׁהִנְחַת
 31 הָאֲדָם כְּרֹאֵי וְעִשִׂית חֶסֶד עֲדִיפָה עַל
 32 הַקְּרִבַת הַקְּרִבָּנוֹת דְּלִכְאוּרָה אֵינּוּ
 33 מוֹבָן, מִדּוּעַ הַפְּסוּק מִפְּחִית
 34 מִהַחֲשִׁיבוֹת שֶׁל הַקְּרִבָּנוֹת שְׁהָרִי
 35 עֵינֵךְ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה פְּדִי
 36 לְהַקְרִיב קְרִבָּנוֹת⁵, וְכַמְּבוֹאֵר
 37 בְּהַמְשָׁף הַהִילּוּלָא⁶ קְבוּצַת
 38 מֵאֲמָרִים שֶׁתַּחֲלִילָתָה בַּפְּסוּק "בֵּאתִי לִגְנִי
 39 אַחֲתִי כֹלָה" הַמְּהוּוּה "הַמְּשָׁךְ" אַחַד
 40 וְנִתְפָּרְסָמָה לְרִגְלֵי יו"ד שֶׁבֶט תִּשְׁ"י, הַיּוֹם

ביאור בדרך אפשר

- 41 שְׁבוּ הֵייתָה הַהִסְתַּלְקוֹת־הִילּוּלָא שֶׁל הַרְבִּי הַרִי"צ (בְּבִיאוֹר עֲנִין הַתּוֹכֵן
 42 הַפְּנִימִי שֶׁל הַצִּיּוּר וְעִשׂוֹ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנָתִי בְּתוֹכְכֶם⁷, דְּקָאֵי
 43 שְׁכוּנָתוֹ עַל הַמְּשָׁפָן, דְּאִיקָרִי שְׁנִקְרָא מִקְדָּשׁ⁸), שְׁעֵיקָר
 44 הָעֲבוּדָה בְּמִשְׁפָּן וּמִקְדָּשׁ הֵייתָה עֲבוּדַת הַקְּרִבָּנוֹת, וְכֵן הוּא
 45 בְּעֲבוּדָה הַרוּחָנִית בְּנִפְשׁ
 46 הָאָדָם, כְּהַדְּיוּק כִּפִּי שְׂמוּבָן
 47 מִהַדְּיוּק בְּלִשׁוֹן הַפְּסוּק וְשִׁכְנָתִי
 48 בְּתוֹכְכֶם, בְּתוֹכּוֹ לֹא נֶאֱמַר אֶף
 49 שׁ"מִקְדָּשׁ" הוּא לִשׁוֹן יַחֲדִי אֶלָּא
 50 בְּתוֹכְכֶם, בְּתוֹף כָּל אֶחָד וְאֶחָד⁹
 51 מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל, הֵינְנו שׁ"וְעִשׂוֹ לִי מִקְדָּשׁ"
 52 אֵינּוּ רַק צִיּוּר לְבָנוֹת אֶת הַמְּשָׁכֵן וְאֵת
 53 בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אֲלָא כּוֹנְנֵנו גַּם לְעִנִּין
 54 הַשְּׂרָאָת הַשְּׁכִינָה בְּתוֹךְ כָּל אֶחָד וְאֶחָד
 55 מִיִּשְׂרָאֵל, וְכִשְׁם שְׁעֵיקָר הָעֲבוּדָה
 56 בַּמִּקְדָּשׁ הֵייתָה עֲבוּדַת הַקְּרִבָּנוֹת, כֵּן
 57 הַשְּׂרָאָת הַשְּׁכִינָה בְּתוֹךְ כָּל אֶחָד
 58 מִיִּשְׂרָאֵל הִיא עַל יְדֵי הָעֲבוּדָה הַרוּחָנִית
 59 שֶׁל עֲבוּדַת הַקְּרִבָּנוֹת כִּפִּי שֶׁהוֹלֵךְ
 60 וּמִבְּאֵר שְׁקָרְבָּנוֹת (קְרָבָן מְלִשׁוֹן
 61 קִירוּב¹⁰ הַתְּקָרְבוֹת שֶׁל נְבָרִים
 62 תַּחֲתוּנִים לְאַלּוּקוֹת) וְעֲבוּדַת ה' בְּנִפְשׁ
 63 הָאָדָם הֵם עֲנִין קִירוּב הַכַּחֲוֹת
 64 וְהַחֲוִשִׁים שֶׁל הָאָדָם לְאַלּוּקוֹת עַל
 65 יְדֵי הַפְּעֻלָּת וּמִסִּירָתָם לְעִנִּינֵי תוֹרָה
 66 וּמִצְוֹת וְעֲבוּדָה שְׁכִלְב, וְרָזָא
 67 דְּקוּרְבָנָא עוֹלָה עַד רָזָא דְּאִין־
 68 סוּף¹¹, כְּדִבְרֵי הוּוּרָה שְׁסוּר הַקְּרִבָּן
 69 עוֹלָה עַד סוּר הָאִין־סוּף הֵינְנו שְׁעֲבוּדַת
 70 הַקְּרִבָּנוֹת (בְּנִשְׁמִיּוֹת בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ
 71 וְכֵן גַּם עֲבוּדַת הַקִּירוּב לְאַלּוּקוֹת
 72 בְּרוּחָנִיּוֹת) עוֹלָה וּמִגִּיעָה עַד הָאִין־סוּף
 73 וְאִם־כֵּן שְׁעֲבוּדַת הַקְּרִבָּנוֹת חֲשׁוּבָה
 74 כִּלְכֵּךְ אֵיף אֲמַר הַכְּתוּב פִּי
 75 חֶסֶד חֶפְצָתִי וְלֹא זָבַח וְכִי
 76 ה"חֶסֶד" נִעְלָה יוֹתֵר מִעֲבוּדַת
 77 הַקְּרִבָּנוֹת.?

בס"ד. שבת פרשת משפטים, מברכים החודש אדר-ראשון, ה'תשכ"ז

(הנחה בלתי מוגה)

- 1 **אם כִּסֵּף תִּלְוֶה אֶת עַמִּי אֶת הָעֲנִי עִמָּךְ¹, וּמִבְּאֵר**
 2 **אֲדַמּוּרִי מִהָרָשׁ בְּמֵאֲמָרוֹ דְּבוּר־הַמִּתְחִיל**
 3 **זֶה, שֶׁנֶּאֱמַר לִפְנֵי מֵאָה שָׁנָה², בְּשָׁנָה הָרֵאשׁוֹנָה**
 4 **לְנִשְׂיאוֹתוֹ, דְּצָרִיף לְהִבִּין תִּתּוּר הַלְּשׁוֹן מָה**
 5 **שֶׁאֲמַר אֶת עַמִּי אֶת הָעֲנִי עִמָּךְ, וְהָיָה לִי**
 6 **לְמִימַר** אִם כִּסֵּף תִּלְוֶה אֶת הָעֲנִי עִמָּךְ.
 7 **(ב) וּמִמְשִׁיף בְּהַמְאָמְרוֹ, שְׁלֹהֲבִין זֶה צָרִיף**
 8 לְהִבִּין מֵאֲמָר רַבְּחִינּוּ וְלִל³ עַל
 9 שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים הַעוֹלָם עוֹמֵד עַל הַתּוֹרָה וְעַל
 10 הָעֲבוּדָה וְעַל גְּמִילוּת חֲסָדִים, דְּעֲבוּדָה הוּא
 11 בְּחִינַת עֲבוּדַת הַקְּרִבָּנוֹת. וְלִהְבִּין זֶה צָרִיף
 12 לְהַקְדִּים תַּחֲלִילָה פִּירוּשׁ הַפְּסוּק⁴ פִּי חֶסֶד חֶפְצָתִי
 13 וְלֹא זָבַח, דְּלִכְאוּרָה אֵינּוּ מוֹבָן, שְׁהָרִי עֵינֵךְ בֵּית
 14 הַמִּקְדָּשׁ הָיָה פְּדִי לְהַקְרִיב קְרִבָּנוֹת⁵, וְכַמְּבוֹאֵר
 15 בְּהַמְשָׁף הַהִילּוּלָא⁶ (בְּבִיאוֹר עֲנִין וְעִשׂוֹ לִי
 16 מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנָתִי בְּתוֹכְכֶם⁷, דְּקָאֵי עַל הַמְּשָׁפָן,
 17 דְּאִיקָרִי מִקְדָּשׁ⁸), שְׁעֵיקָר הָעֲבוּדָה בְּמִשְׁפָּן
 18 וּמִקְדָּשׁ הֵייתָה עֲבוּדַת הַקְּרִבָּנוֹת, וְכֵן הוּא
 19 בְּעֲבוּדָה הַרוּחָנִית בְּנִפְשׁ הָאָדָם, כְּהַדְּיוּק וְשִׁכְנָתִי
 20 בְּתוֹכְכֶם, בְּתוֹכּוֹ לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא בְּתוֹכְכֶם, בְּתוֹף כָּל
 21 אֶחָד וְאֶחָד⁹, שְׁקָרְבָּנוֹת (קְרָבָן מְלִשׁוֹן קִירוּב¹⁰)
 22 הֵם עֲנִין קִירוּב הַכַּחֲוֹת וְהַחֲוִשִׁים, וְרָזָא דְּקוּרְבָנָא
 23 עוֹלָה עַד רָזָא דְּאִין־סוּף¹¹, וְאִם־כֵּן אֵיף אֲמַר הַכְּתוּב פִּי חֶסֶד חֶפְצָתִי וְלֹא
 24 זָבַח.

(1) פרשתנו כב, כד. (2) סה"מ תרכ"ז ע' קלג ואילך (בהוצאת תש"ס). וראה בהדרושים שנשמנו בשוה"ג שם. (3) אבות פ"א מ"ב. (4) הושע ו, ו. (5) ראה רמב"ם ריש הל' ביהב"ח. (6) ד"ה באתי לגני ה'ש"ית פ"ב. (7) תרומה כה, ח. (8) ראה עירובין ב, א. (9) ראה ראשית חכמה שער האהבה פ"ו קרוב לתחלתו (ד"ה ושני פסוקים). אלשיך עה"פ תרומה שם ("שמעתי לומדים"). של"ה סט, א. רא, א. חלק תושב"כ תרומה שכה, ב. שכו, ב. לקו"ת ר"פ נשא (כ, סע"ב). (10) ראה זח"ג ה, רע"א. ספר הבהיר סמ"ו (קט). ועוד. (11) ראה זהר ח"ב רלט, א. ח"ג כו, ב (הובא בהמשך ההילולא פ"ח).

ביאור בדרך אפשר

1 ומבאר בהמאמר¹², שמה שכתוב חסד חפצתי ולא זבח,
 2 הינו כוונת הכתוב להדגיש את עיקר המכון, העניין שהוא הכוונה
 3 העיקרית של כל הבריאה פי חפץ חסד, הוא בחינת פנימיות
 4 הרצון, בחיצוניות, הרצון האלוקי בבריאה הוא לכוונת כאלה ואחרות, אבל
 5 פנימיות הרצון, הכוונה והמטרה
 6 העיקרית של הבריאה היא "חסד"
 7 חפצתי" (ובלשון הכתוב "מי אל כמוך"
 8 נשא עוון ועובר על פשע לשארית
 9 נחלתו לא החזיק לער אפו כי חפץ
 10 חסד הוא"), והינו, שעיקר
 11 המכון הוא פדי שיהיה
 12 בחינת המשכה הארה והתגלות
 13 של האור האלוקי מלמעלה
 14 למטה (ענין החסד שהוא הארה
 15 והשפעה), אבל מפל-מקום
 16 צריך להיות גם בן בחינת
 17 זבח ועם זאת אין כוונת הפסוק
 18 לשלול את עבודת הקרבנות, ה"זבח"
 19 ולהפחית מערכה, אלא שענין החסד
 20 הוא פנימיות הרצון.
 21 והולך ומבאר מהי "פנימיות הרצון":
 22 וכמו למשל כשאדם רוצה
 23 לנסע לאיזה מקום לקנות
 24 סחורה, שיש לו רצון ועניין
 25 בנסיעה זו, אבל לא זהו
 26 עיקר המכון, והמטרה העיקרית
 27 והסופית איננה הנסיעה עצמה כי
 28 עיקר המכון הוא הרוח הכספי
 29 שיהיה מזה ואפילו הרווח עצמו
 30 איננו מטרה סופית ועיקרית אלא הוא
 31 נועד פדי להיות נפשו, ואם
 32 לא היה הרוח לא היה רוצה
 33 ליסע כלל, אף מחמת הרוח
 34 ממילא יש לו רצון חיצוני כפי
 35 שאדם מתייחס לאמצעי ולא למטרה
 36 בנסיעה זו גם בן, לפי שבלי
 37 הנסיעה לא ירויח אבל אם היה יכול להרויח ללא הנסיעה, לא היה
 38 רוצה בה כלל.
 39 ומהמשל אל הנמשל:
 40 וזהו גם בן התוכן הפנימי של מה שכתוב חסד חפצתי ולא
 41 זבח, דהינו שעיקר פנימיות רצונו של הקדוש ברוך הוא הוא
 42 בחינת חסד, להמשיך ולהשפיע אלוקות מלמעלה למטה אף מפל-

ביאור בדרך אפשר

מקום יש לו רצון מסוים גם בן בחינת זבח, עבודת הקרבנות
 רק שהוא בחינת חיצוניות הרצון, בדומה לרצון של האדם בדבר
 שהוא האמצעי להשגת מבוקשו אך לא המטרה העיקרית שלא זה הוא
 העיקר, פי עיקר המכון התכלית והמטרה העיקרית ופנימיות הרצון
 כבריאת העולמות הוא בחינת
 המשכה של אור אלוקי מלמעלה
 למטה, פי נתאוו הקב"ה
 ותאוו' זו היא הרצון הפנימי שלו
 להיות לו דירה מקום שבו תהיה
 השראת השכינה בתחתונים¹³
 בעולם הזה הגשמי שהוא העולם הכי
 תחתון דוקא.
 ג) ולהעיר שאין הפונה באמור
 לעיל שהרצון האלוקי הפנימי
 בהמשכת האלוקות הוא בעניין
 ההמשכה שעל ידי מידת החסד ולא
 בעבודת הקרבנות הוא כיוון שענין
 הזבח הוא רק העלאה
 מלמטה למעלה, ולא
 המשכה מלמעלה למטה,
 מבואר בקבלה וחסידות שקיימות שתי
 דרכים של התקרבות בין האדם
 והעולם התחתון להקב"ה, בדרך
 המשכה שהיא התגלות אלוקית
 מלמעלה למטה ובדרך העלאה שהיא
 התקרבות של האדם והעולם התחתון
 מלמטה למעלה, והיה מקום לומר
 שהרצון הפנימי הוא ב"חסד" ולא
 ב"זבח" כי "חסד" הוא "המשכה",
 ו"זבח" שהוא עבודת הקרבנות הוא
 העלאה (עבודה שבה האדם מעלה
 ומכבד בהמה גשמית להיות קרבן לה),
 אבל לאמיתו של דבר לא זו הסיבה
 שבגללה פנימיות הרצון היא ב"חסד"
 ולא ב"זבח" שיהי דווע¹⁴
 שעל-ידי הקרבנות נעשה לא
 רק ענין העליה (כלשון זוהר שהובא לעיל ש"סוד הקרבן" עולה
 מלמטה למעלה עד רזא סוד דאין-סוף), אלא הקרבנות פועלים גם
 ענין ההמשכה למטה¹⁵ ואם כן גם הקרבנות היו יכולים להיות
 פנימיות הרצון, ולמה רק החסד נחשב פנימיות הרצון?
 ויש להוסיף, שענין זה האמור לעיל שעבודת הקרבנות היא לא רק
 "המשכה" אלא גם "העלאה" מרומז גם במאמר רנ"ל הנ"ל על

(12) סה"מ שם ע' קלו. (13) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז. ב"ר ספ"ג. במדב"ר פ"י"ג, ו. תניא רפ"ו. ובכ"מ. (14) ראה לקו"ת פינחס עו, א. דרושים לשמע"צ צב, ד. (15) ראה גם סה"מ הנ"ל ע' קלט.

אם כסף תלוה את עמי את העני עמך

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

וראייה לדבר שהעיקר והרצון הפנימי הם דווקא בעניין ההמשכה ולא בעניין
ההעלאה:
וְכַמּוֹכֵן גַּם מִהַמּוֹבָא בְּהַמְאָמְרָא¹⁸ הנזכר של הרבי מהר"ש **מָה**
שְׂאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְ"ל¹⁹ **כָּל הַקּוֹרָא קְרִיאַת־שְׁמַע בְּלֹא**
תְּפִילִין כְּאִילוּ הַקְּרִיב עוֹלָה
בְּלֹא מְנַחָה וְזָבַח בְּלֹא נִסְכִּים,
כמפורש בתורה, יחד עם הקרבן
(שברוך כלל בא מן הבהמה) היו
מביאים מנחה של קמח ונסכים של יין
וחמנינו ז"ל אומרים שהקורא קריאת
שמע ללא תפילין (שהציווי עליהם)
נאמר בפרשיות "שמע" ו"יהיה אם
שמעו" דומה למי שמביא קרבן ללא
מנחה וללא נסכים שקרבנו חסר
שלימות, והמשמעות של ההשוואה
על-פי פנימיות העניינים היא **לְפִי**²⁰
שְׂקִרְיַא־ת־שְׁמַע הוּא עֲנִין
הַעֲלָאָה התקרבות לאלוהות מלמטה
למעלה על ידי עבודת האדם
ותפילין הוא ענין ההמשכה
של אור אלוהי מלמעלה למטה,
בהתאם לעניין המצוות, וזהו **גַּם**
החילוק ההבדל שבין עולה
וְזָבַח שֶׁהוּא עבודת הקרבנות ענין
הַעֲלָאָה מלמטה למעלה, לְמַנְחָה
וְנִסְכִּים שְׁעֲנִינָם הַהֲמִשְׁכָּה
מלמעלה למטה, וזו הסיבה להשוואה
בין קריאת שמע (העלאה) ללא תפילין
(המשכה) לקרבן (העלאה) ללא מנחה
ונסכים (המשכה) וּמְזָה מוֹבָן,
שְׂאָף־עַל־פִּי שְׁגַם בְּקִרְבָּנוֹת
יִשְׁנוּ עֲנִין הַהֲמִשְׁכָּה עַל־יְדֵי
הַנְּסֻכִּים, מְקַל־מְקוֹם עֵיקַר
עֲנִין הַקִּרְבָּנוֹת הוּא הַזָּבַח
(הַעֲלָאָה), וְלֹא הַנְּסֻכִּים
(הַמְשַׁכָּה) שהרי העיקר הוא הקרבן
עצמו (העלאה) ואילו המנחה והנסכים
הם רק תוספת. וְכִיּוֹן שְׂעִיקַר עֲנִין
הַקִּרְבָּנוֹת הוּא הַעֲלָאָה ולא המשכה, הָרִי מוֹבָן, שְׁגַם
הַהֲמִשְׁכָּה שְׂעַל־יְדֵי הַקִּרְבָּנוֹת אַף־עַל־פִּי שְׁהִיא אֲכַן קִימַת אֵינָה

שְׁלֹשָׁה דְבָרִים הָעוֹלָם עוֹמֵד, עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֵבֹדָה וְעַל
גְּמִילוּת חֲסָדִים, הֵינּוּ שְׁגַם קו הָעֵבֹדָה (שְׂעִיקַר עֲנִינּוּ הוּא
הַעֲלָאָה מְלֻמְטָה לְמַעְלָה¹⁶ **כִּי זֶהוּ עֲנִין עֲבוֹדַת הַקִּרְבָּנוֹת וְגַם עֲבוֹדַת**
הַתְּפִילָה, בְּשׁוֹנָה מִלִּמּוֹד הַתּוֹרָה שִׁירָה וְנִמְשַׁכָּה מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה, הִיא בְּדֶרֶךְ
הַעֲלָאָה, הֵינּוּ שֶׁהָאָדָם מְצִיּוֹ מִתְּקַרְב
לְאֱלֹהוֹת מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה) נִקְרָא
בְּשֵׁם עַמּוּד שְׂעֵלְיוֹ הָעוֹלָם
עוֹמֵד, כְּמִשַּׁל הַבַּיִת שְׁעוֹמֵד
עַל שְׁלֹשָׁה עַמּוּדִים, וְכִיּוֹן
שְׁזָהוּ דְבָרֵי חֲכָמֵינוּ אֵלֶּה, "עַל שְׁלֹשָׁה
דְּבָרִים הָעוֹלָם עוֹמֵד" הֵם מְשַׁל שֵׁל
תּוֹרָה שְׂמִדוּיָק בְּכָל
הַפְּרָטִים¹⁷, וְלֹא רַק בְּפֶרֶט מְסוּיִים,
וְלִכּוֹן יֵשׁ מִשְׁמַעוֹת לְכָל הַפְּרָטִים שֶׁל
הַמִּשַׁל וְכִיּוֹן שֶׁגַם קו הָעֵבֹדָה, עֲבוֹדַת
הַקִּרְבָּנוֹת, נִמְשַׁל לְעַמּוּד שְׂעֵלְיוֹ עוֹמֵד
וְנִסְמַךְ הַבַּיִת הָרִי מוֹבָן, שְׁעֲנִינּוּ
שֵׁל קו הָעֵבֹדָה הוּא לֹא רַק
(הַעֲלָאָה מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה
שְׁנַעֲשִׂית) הַכְּנָה וְהַקְּרָמָה
לְהַמְשִׁכָּה מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה
שְׁתַּהֲיָה עַל־יְדֵי ב' הַקּוֹיִן
דְּתוֹרָה וְגְמִילוּת חֲסָדִים, אֶלֶּא
יֵשׁ בּוֹ בְּקו הָעֵבֹדָה עֲצֻמוֹ גַּם עֲנִין
הַהֲמִשְׁכָּה לְמַטָּה, שְׁלַכְן
נִקְרָא בְּשֵׁם עַמּוּד שְׂעֵלְיוֹ
הָעוֹלָם עוֹמֵד, בְּדִוּוּק כְּמוֹ קו
הַתּוֹרָה וְקו הַגְּמִילוּת־חֲסָדִים כְּמוֹ
בְּמִשַּׁל, שְׁהַבַּיִת עוֹמֵד עַל כָּל
שְׁלֹשֶׁת הָעַמּוּדִים בְּמִידָה שׁוּוּה.
אֶף הָעֲנִין הוּא, שְׂעִיקַר עֲנִין
הַזָּבַח הוּא הַעֲלָאָה מְלֻמְטָה
לְמַעְלָה כְּלוּמָר, נִכּוֹן שֶׁב"זָבַח" יֵשׁ
גַּם הַמִּשְׁכָּה (וּבְמּוֹכֵן מְסוּיִים הוּא דוּמָה
"לְחֲסֹד"), וּבְכָל זֹאת פְּנִימִיּוֹת הָרַעְיוֹן
הִיא דוּוּקָא ב"חֲסֹד" כִּי הָעֲנִין הָעִיקָרִי
ב"זָבַח" הוּא הַהַעֲלָאָה, וְהָעֵבֹדָה בְּדֶרֶךְ
זוֹ לֹא יְכוּלָה לְהִיטֵּת פְּנִימִיּוֹת הָרַעְיוֹן
שֶׁהוּא דוּוּקָא עֲנִין הַהֲמִשְׁכָּה כִּי הָעֲנִין הָעִיקָרִי וְהַמְטָרָה הָעִיקָרִית שֶׁל הַבְּרִיאָה
הִיא הַגִּילּוּי וְהַהֲמִשְׁכָּה מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה וְעִשִׂית "דִּירָה בַּחֲתוּנִים".

(16) סה"מ תרכ"ז ע' רמט. ובכ"מ. (17) ראה תו"מ ח"ה ע' 147, ובהנסמן שם. וראה גם לקו"ש חט"ז ע' 529 (ובהערה).
(וש"י. 18) ע' קלז. (19) ברכות יד, סע"ב. (20) ראה לקו"ת שלח מ, סע"א ואילך.

אם כסף תלוה את עמי את העני עמך

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

44 שהתהווה לא נקראת 'בריאה' (במשמעות של התהוות מציאות חדשה עם
 45 גדרים משלה) אלא 'האצלה' והפרשה מאלוקות, ולכן עולם האצילות נחשב
 46 אלוקות ולא 'נברא', והדרגה העליונה שבה מדובר כאן, "עד שלא נברא
 47 העולם" פירושה שבה אין מקום אפילו ל'מציאות' של עולם האצילות היינו
 48 למעלה מקללות העולמות
 49 אצילות-בריאה-יצירה-
 50 עשייה, דרגת האלוקות שנעלית
 51 לגמרי מכל שייכות לעולמות שנחלקים
 52 בכללות לארבעה עולמות אלו ולא
 53 רק אצילות-בריאה-יצירה-
 54 עשייה הפרטיים, כפי שהם בתוך
 55 'סדר השתלשלות' עם הגדרות ברורות
 56 לכל אחד מהם אלא גם אצילות-
 57 בריאה-יצירה-עשייה
 58 הפלליים היינו כפי שכללות האורות
 59 האלוקיים מתחלקים בחלוקה לארבעה
 60 עניינים אלו ובה עולם האצילות הוא
 61 בחינה באור אין-סוף עצמו, וכך גם
 62 הבחינות בריאה-יצירה-עשייה הן נעלות
 63 לאין שיעור מעולמות בי"ע הפרטיים
 64 המוגדרים בגרמי מציאות) ובבחינה
 65 נעלית זו באלוקות שנעלית ומופשטת
 66 מעולמות לגמרי, "עד שלא נברא
 67 העולם" היתה הוא הקדוש ברוך הוא
 68 בעצמו ושמו ההארה וההתפשטות
 69 מעצמיותו בלבד, שהפירוש
 70 בזה הוא (לא רק שאין
 71 מציאות אחרת ונפרדת של זולת
 72 מלבד הוא ושמו, ורק "הוא"
 73 ו"שמו" הם מציאות אמיתית אלא יתירה מזו) ששכינת שמו ובחינת
 74 הוא, הם בבחינת בלבד, שזוהי דרגא נעלית יותר מבחינת
 75 הוא ושמו מצד-עצמה, כי כפי ש"הוא ושמו" היא מצד עצמה עדיין
 76 אין זו שלילה ברורה ומפורשת של כל מציאות אחרת, וההוספה "בלבד"
 77 מדגישה עד כמה כל מציאות אחרת לא קיימת ולא תופסת מקום כלל שמוזה
 78 מוכן, שזוהי פחינה נעלית ביותר, שאי-אפשר להמשיכה
 79 על-ידי אתערוותא דלתתא ולכן וודאי שענין הבריאה והתהוות
 80 העולמות מלכתחילה, כיוון שהוא נמשך מדרגה כל-כך נעלית ומופשטת
 81 ממציאות העולמות, לא בא באופן שנגרם ומתעורר על ידי מעשה התחוננים
 82 שהרי "אתערוותא דלתתא" של התחוננים לא מסוגלת להגיע לשם.
 83 אמנם, מצד הענין דכי חפץ חסד הוא, הרצון הפנימי והעמוק
 84 של הקדוש ברוך הוא בעצמו להתגלות ולהשפיע עלה ברצונו
 85 שאתערוותא דלתתא של התחוננים תפעל להמשיך בחינת
 86 אתערוותא דלעילא ממקום גבוה פנה שפצד-עצמו הוא

1 דלתתא, שנהו כפירוש הא' בעולם חסד יבנה" שעיקר בריאת
 2 העולם היתה מצד פי חפץ חסד הוא ונמצא שני הפירושים
 3 אינם סותרים זה את זה אלא שכל אחד מדבר בדרגה אחרת – "אתערוותא
 4 דלעילא" בדרגה גבוהה (שבה מצד "כי חפץ חסד הוא") אכן לא קשורה
 5 במעשה התחוננים, ואילו "אתערוותא
 6 דלעילא" בדרגה יותר נמוכה (שנגרמת
 7 על ידי "אתערוותא דלתתא) כן קשורה
 8 במעשה התחוננים.
 9 ובפרט על פי מה שנתבאר
 10 לעיל²⁹ במאמר דיבור-המתחיל
 11 'באתי לגני' שנאמר ביו"ד שבט שנה
 12 זו, תשכ"ז ש'הענין דכי חפץ
 13 חסד, הוא בבחינת יחיד
 14 שלמעלה מבחינת אהד,
 15 מבואר בחסידות שהמושג "יחיד"
 16 מבטא ענין עמוק ונעלה באלוקות
 17 יותר מהמושג "אהד" (כי "אהד" יכול
 18 להתפרש גם כמובן של ראשון ויש שני
 19 לו הדומה לו, בעוד ש"יחיד" פירושו
 20 שאין דומה לו כלל, ובענין ביטול
 21 העולמות לאלוקות הכוונה היא
 22 שהביטול לגבי בחינת "יחיד" הוא
 23 עמוק יותר, ופירושו שאכן אין עוד
 24 מלבדו וחץ מהקדוש ברוך הוא אין
 25 שום מציאות כלל, לעומת הביטול
 26 לגבי בחינת "אהד" שיכול להתפרש
 27 גם שיש מציאות של עולמות ונבראים
 28 אלא שאין לה כל חשיבות והיא בטלה
 29 לאלוקות ולעניינו – "כי חפץ חסד",
 30 הרצון הפנימי העמוק באלוקות להתגלות ולהשפיע לעולמות ונבראים הוא
 31 עמוק ופנימי מאד ומושרש בבחינת "יחיד" שלמעלה מבחינת "אהד"
 32 ועל-אחת-כמה-וכמה למעלה מבחינת קדמון, בחינת "קדמון"
 33 היא גם בחינה עמוקה ופנימית באלוקות, בה מודגש שמציאות האלוקות היא
 34 "קדמון" ולא נברא מחודש חסד-שלום, אבל בחינת "אהד" וכל-שכן בחינת
 35 "יחיד" היא למעלה מזה, וענין "כי חפץ חסד" מושרש, כאמור, בבחינת
 36 "יחיד" שלמעלה מ"אהד" וכל-שכן שהיא למעלה מ"קדמון", ובכל אופן,
 37 ה"אתערוותא דלתתא" מגיעה ופועלת "אתערוותא דלעילא" רק בדרגות
 38 נמוכות, ולא באלוקות שלמעלה ממעשה התחוננים לגמרי ועל זה על דרגת
 39 האלוקות ש"אתערוותא דלתתא" לא מגעת לשם וההשפעה ממנה לא תלויה
 40 במעשה התחוננים אמרו³⁰ חכמינו ז"ל עד שלא נברא העולם היינו
 41 דרגת האלוקות שלמעלה מנבראים לגמרי (שכולל גם עד שלא נאצל
 42 אצילות העליון³¹, כלומר, דרגה שנעלית לא רק מעולמות תחוננים
 43 שמוגדרים כנבראים אלא נעלית אפילו מעולם האצילות הנעלה עד כדי כך

29 ד"ה באתי לגני פ"ו (תורת מנחם — התוועדויות חלק מט ע' 19 ואילך). 30 פרקי דר"א פ"ג. 31 עבודת הקודש חלק א (חלק היחוד) פ"ב. סה"מ תרנ"ד ע' רחצ ואילך.

שבת פרשת משפטים, מבה"ח אדר א', ה'תשכ"ז

ביאור בדרך אפשר

1 לְמַעַל מִכְּדֵי שְׂיֻכַּל לְהִיּוֹת בּוֹ אֲתַעְרוּתָא דְלִתְמָא שְׁל
 2 הַנְּבָרָאִים.
 3 וְעַל-דִּרְךָ הַעֲבוּדָה דְרָאשׁ-הַשָּׁנָה, שְׁאָז חוּזְרִים כָּל הָעֲנַנְיִים
 4 לְקַדְמוֹתָם, כַּמְבוּאָר בַּקְּבֵלָה וְחִסְדוֹת שַׁעַם סִיּוּם הַשָּׁנָה, הַרְצוֹן הַעֲלִיּוֹן
 5 לַמְּלוֹךְ עַל הָעוֹלָמוֹת וְלַהֲשִׁיעַ לָהֶם
 6 קִיּוּם וְחַיּוּת מִתְעַלָּה וּמִסְתַּלַּק וְצָרִיף
 7 לְפַעוּל כָּל הַהִמְשָׁכוֹת
 8 וְהַהֲשַׁפְעוֹת שֶׁל הָאוּר הָאֱלוּקִי בְּעוֹלָם
 9 מִחֻדָּשׁ עַל-יְדֵי תְּקִיעַת
 10 שׁוֹפָר³², שֶׁבְּכוּחַהּ לַגְרוּם וְלַעוֹר
 11 מִחֻדָּשׁ אֵת הַרְצוֹן לַמְּלוֹךְ עַל הָעוֹלָם,
 12 כַּמְבוּאָר בְּהַרְחֵבָה בְּמֵאֵרֵי הַחִסְדוֹת
 13 הַעוֹסָקִים בְּתוֹכָן הַפְּנִימִי שֶׁל רֹאשׁ
 14 הַשָּׁנָה וְלִכְאוּרָהּ, אֵיךְ יֵשׁ בְּכַח
 15 הָאָדָם לְהִמְשִׁיף מִהַשׁוֹרֵשׁ
 16 הַיּוֹתֵר קָדוּם שֶׁמִּמֶּנּוּ נִמְשָׁךְ הַרְצוֹן
 17 לַמְּלוֹךְ עַל הָעוֹלָם וְהִרִי מִצַּד עֲצוּמוֹ
 18 שׁוֹרֵשׁ זֶה הוּא דְרָגָה כֹּל כֵּךְ נַעֲלִית
 19 וּפְנִימִיּוּת בְּאֱלוּקוֹת שֶׁלִּמְעַשֶׂה הַתַּחֲתוֹנִים
 20 אֵיךְ כֹּל הַשְּׁפַעָה עֲלֵיהֶם?
 21 אַף הָעֲנַנְיָן הוּא, שְׁמֵצֵד כִּי
 22 חִפְץ חֶסֶד הוּא, מֵאַחַר שֶׁהַרְצוֹן
 23 הָאֱלוּקִי שִׁיחֵו עוֹלָמוֹת וְתַהִי הַשְּׁפַעָה
 24 וְהָאֵרָה לְעוֹלָמוֹת הוּא פְּנִימִיּוּת הַרְצוֹן
 25 הַעֲלִיּוֹן, לְמַעֲשֵׂה יֵשׁ נְתִינַת כַּחַ
 26 מִלְּמַעְלָה לְהִמְשִׁיף וְלַגְרוּם הָאֵרָה
 27 וְהַתְּגוּלָּתוֹ גַּם מִמְּדַרְגָּה הַיּוֹתֵר
 28 נַעֲלִית שֶׁאֵכֵן ה"אֲתַעְרוּתָא דְלִתְמָא"
 29 מִצַּד עֲצוּמָה בְּלִבָּד לֹא הִתְהַ מְסוּגֶלֶת
 30 לְהַגִּיעַ לְשָׁם].
 31 אַף כְּדֵי לְפַעוּל הַמְּשַׁכַּת חֶסֶד
 32 זֶה עַל-יְדֵי עֲבוּדַת הַנְּבָרָאִים,
 33 פַּעוּלָהּ שֶׁהִיא חִירוּשׁ מִיּוּחַד וְזִקְוָה
 34 לְנִתְיַנַּת כּוֹחַ מִיּוּחַדֵת יֵשׁ צוּרְף
 35 בְּעֲבוּדָה וְרוּחִינֵת מִצַּד הָאָדָם שְׁהִיא
 36 בְּדוּגְמַת עֲנַנְיָן זֶה, פַּעוּלָהּ לֹא
 37 רִגִילָה, יוֹצֵאת מִן הַכֹּל, כְּדֵי לְפַעוּל
 38 הַמְּשַׁכָּה לֹא רִגִילָה וְהִנְיּוֹ, עַל-יְדֵי
 39 שְׁהָאָדָם מְצִידוֹ עוֹשֶׂה לְמַטָּה "אֲתַעְרוּתָא דְלִתְמָא" וְ"מַעֲשֵׂה הַתַּחֲתוֹנִים"
 40 שֶׁל צְדָקָה וְחֶסֶד שְׁנוֹתָן לְעֵנִי דְלִית לִיָּה מַגְרָמִיָּה כְּלוּם לְעֵנִי
 41 שֶׁאֵיךְ לֹא כְלוּם מִעֲצוּמוֹ וְפַעוּלָהּ זֶה מִסְמַלֵּת הַשְּׁפַעָה לְמִישֵׁהוּ שֶׁהוּא, מִקְּבֵל
 42 הַהֲשַׁפְעָה, מְצִידוֹ לֹא מְסוּגֶל לְפַעוּל כְּלוּם, וְכַוּנָאָה מִזֶּה מִקְּבֵלִים נְתִינַת כּוֹחַ
 43 לְפַעוּל הַשְּׁפַעָה כּוֹחַ מִצַּד מְהוּתָהּ הָאָדָם לֹא מְסוּגֶל לְפַעוּל שׁוּם דְּבַר כְּדֵי

ביאור בדרך אפשר

44 לַהֲמַשִּׁיךְ אוֹתָהּ. וְכַפִּי שְׁמוּסִיף בְּהַמְאָמְרָא²⁸ הַנּוֹכַח שֶׁל הַרְבִּי מְהַר"ש
 45 בְּשׁוּלֵי הַגְּלִיּוֹן: "יֵשׁ לֹמֵר עַל-יְדֵי שְׁעוֹשֶׂה גְּמִילוּת חֶסְדִּים
 46 יוֹתֵר מִכְּפִי כַּחוֹ וְיִכְלָתוּ הֵינּוּ פַּעוּלָהּ שְׁבַח הָאָדָם יוֹצֵא מִגְּדוּרוֹ וּפַעוּל
 47 לְמַעַל מִיְכוּלָתוֹ מִמְּשִׁיף מִלְּמַעְלָה גַּם כֵּן אֲתַעְרוּתָא דְלַעֲלִיא
 48 שְׁלִמְעַלָּה מִכְּדֵי שְׁאֲתַעְרוּתָא
 49 דְלִתְמָא מַגְעַת" כִּי פַּעוּלָהּ שְׁבַח
 50 הָאָדָם יוֹצֵא מִגְּדוּר גּוֹרֵמַת שְׁנֵם לְמַעַלָּה,
 51 כְּבִיכּוֹל, תַּהִיָּה יִצְיָאָה מִהַגְּדוּרִים וְתִבּוּא
 52 הַמְּשַׁכָּה מִמְּקוֹר נַעֲלָה כּוֹחַ שְׁבוּרָךְ כֹּל
 53 מַעֲשֵׂיו שֶׁל הָאָדָם לֹא מַשְׁפִּיעִים שֶׁם.
 54 וּמִכֵּיָּא דּוּגְמָא לְרַבּוּ, כִּי צַד פַּעוּלָהּ
 55 שֶׁמִּצַּד הָאָדָם הִיא יִצְיָאָה מִהַגְּדוּרִים,
 56 גּוֹרֵמַת הַמְּשַׁכָּה וְהַשְּׁפַעָה מִדְּרָגוֹת
 57 גְּבוּהוֹת שְׁבִאוּפֵן רִגִיל מַעֲשֵׂיו שֶׁל הָאָדָם
 58 לֹא יִכּוּלִים "לְהַגִּיעַ" וְלַהֲמַשִּׁיךְ הָאֵרָה
 59 מִדְּרָגוֹת אֵלּוּ:
 60 וְעַל-דִּרְךָ הַמְּבוּאָר בְּכַמְּהָ
 61 מְקוּמוֹת³³ בְּתוֹרַת הַחִסְדוֹת פְּעֻנְיָן
 62 הָאֲהָבָה דְכָּל מְאֻדָּךְ³⁴, כְּצִיּוּר
 63 הַתּוֹרָה "וְאַהֲבַת אֵת ה' אֱלוּקֶיךָ... כֹּל
 64 מְאֻדָּךְ" שְׁעַל-יְדֵיהָ מִמְּשִׁיכִים
 65 בְּחִינַת מְאֻד שְׁלִמְעַלָּה, שֶׁהִיא
 66 הַמְּשַׁכָּה בְּלִי גְבוּל שְׁאֵף-עַל-פִּי
 67 שְׁאֵהֲבַת הָאָדָם אֵל ה' הִיא רַק
 68 בְּכָל מְאֻדָּךְ, מְאֻד שְׁלֵף,
 69 "מְאֻד", בְּלִי גְבוּל, בְּהַתָּאָם לְמוֹשָׁגִים
 70 וְלִיְכוּלוֹת שֶׁל הִנְיּוֹ שְׁהִיא
 71 לְמַעַל מִהַגְּבֻלַת הַכְּלִים יְכוּלַת
 72 הַתְּפִיסָה וְהַרְגֵשׁ שְׁלוֹ, אֲבָל לְגַבִּי
 73 לְמַעַלָּה הִרִי הִיא בְּהַגְּבֻלָּה
 74 שֶׁהִיא זֶה "מְאֻד" וְיִצְיָאָה מִהַגְּדוּרִים רַק
 75 לְפִי הַמּוֹשָׁגִים וְהַתְּחוּשׁוֹת שֶׁלֹּא וְלֹא בְּלִי
 76 גְבוּל אֲמִיתִי וּמוֹחֲלֵט, וְיִתִּירָה מְזָה,
 77 שְׁהִיא אֲהַבָה זֶה שֶׁל "בְּכָל מְאֻדָּךְ",
 78 מְאֻד שְׁלֵף, בְּהַגְּבֻלָּה וְלֹא "מְאֻד"
 79 אֲמִיתִי אֲפִילוֹ לְגַבִּי הַזּוֹלַת
 80 שְׁגָדוּל מִמְּנֵוֹ וְאַצֵּל הַגְּדוּל מִמֶּנּוּ
 81 אֲהַבָה זֶה נִחְשַׁבֵת אֲהַבָה מוֹגְבֵלַת וְלֹא
 82 "מְאֻד", מְכַל-מְקוּם כִּיּוֹן שְׁאֵצְלוֹ הִיא בְּבַחֲנֵינַת כְּלִי גְבוּל,
 83 וְלַגְבִּי זֶה כֵּן יִצְיָאָה מִהַגְּבֻלוֹת וְהַגְּבֻלוֹת לְכֵן לְמַעֲשֵׂה הוּא מִמְּשִׁיף
 84 עַל-יְדֵיהָ בְּחִינַת כְּלִי גְבוּל הָאֲמִיתִי שְׁלִמְעַלָּה.
 85 וְכֵן הוּא גַּם בְּעֲנַנְיָן הַצְּדָקָה וְחֶסֶד, שְׁפַאֲשׁוּר עוֹשֶׂה יוֹתֵר
 86 מִכְּפִי כַּחוֹ וְיִכְלָתוֹ, הִרִי אֵף-עַל-פִּי שׁוּה עֵדִיין מַעֲשֵׂה הַתַּחֲתוֹנִים וּפַעוּלָהּ

(32 ראה סידור (עם דא"ח) רמו, א ואילך. 33) תו"א מקץ לט, ד. ועוד. 34) ואתחנן ו, ה.

אם כסף תלוה את עמי את העני עמך

יא

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 התוצאה מענין השֹׁכֵר על תורה ומצות, שהתורה ומצות עצמם
 2 הם למעלה מהשֹׁכֵר הניתן על קיומם, פִּדְוֵעַ, שְׁהָרִי הם גֹרְמִים
 3 אֶת הַשֹּׁכֵר, וְהִדְבֵּר הַגֹּרֵם הוּא לְמַעַל מֵהַדְבָּר שֶׁנֶּגְרַם
 4 עַל-יָדוֹ.
 5 וְעַל-פִּי־זָה יֵשׁ לֹמֵר בעניינו,
 6 שְׁפִינֹן שֶׁהֵמְשִׁכָה של אור
 7 אלוקי לקיים וחיות העולמות שְׁעַל-
 8 יָדֵי תוֹרָה וּגְמִילוֹת חֲסִדִים
 9 שְׁנֵי הַקּוּיִם וְהַעֲמוּדִים הַנוֹסְפִים
 10 מתוך השלושה שעליהם עומד
 11 נַעֲשִׂית עַל-יָדֵי הַהֲעֲלָאָה
 12 דְקַרְבָּנוֹת, התקרבות לאלוקות
 13 מלמטה למעלה וְהִינּוּ שְׁכָל עֲנִין
 14 הַהֲמִשְׁכָה תְלוּי בַעֲבוּדָת
 15 הַקְּרָבָנוֹת שֶׁהוּא הַגֹּרֵם
 16 לְהַמְשִׁכָה, כִּי כֹךְ עֵלָה בְרִצּוֹן
 17 לְמַעַל שְׁלֵמוֹת אִי הַיְכוּלָת של
 18 "אתערותא דלתתא" להגיע למקור
 19 הַהֲמִשְׁכָה הוּו, לְמַעֲשֵׂה כֹן הִיָּה
 20 לְמַעֲשֵׂה הַתַּחֲתוֹנִים אֶת הַכּוֹחַ לַעֲשׂוֹת
 21 זֹאת (כַּמְבוּאָר לְעִיל) נִמְצָא
 22 שְׁבַעֲבוּדָת הַקְּרָבָנוֹת שֵׁעִיקָה
 23 הַעֲלָאָה כְּלוּל בַּעֲצֵם גַּם עֲנִין
 24 הַהֲמִשְׁכָה שֶׁנַּעֲשִׂית עַל-יָדָהּ
 25 בְּאוֹפֵן נַעֲלָה יוֹתֵר, שֶׁהוּא
 26 הַגֹּרֵם לְהִדְבֵּר שֶׁכֵּן כְּרִי לְגִרוֹם
 27 הַמִּשְׁכָה, הַעֲבוּדָה הַגּוֹרֵמַת צְרִיכָה
 28 לְכַלּוֹל בְּתוֹכָהּ גַּם אֶת עֲנִין הַהֲמִשְׁכָה.
 29 וְעַל-פִּי־זָה יוֹכֵן גַּם פְּעֻנִין
 30 שְׁלֵשׁ הַרְגָלִים, כְּמוֹ שְׁכָתוּב
 31 בְּפָרָשְׁתָנוּ³⁸ פִּרְשַׁת מִשְׁפָּטִים
 32 שְׁלֵשׁ רְגָלִים תְּחוּג לִי בְּשָׁנָה.
 33 דְּהִנֵּה יְדוּעַ³⁹ שְׁגֹ' הַרְגָלִים
 34 הֵם כְּנָגֵד ג' הָאֲבוֹת, פִּסַּח
 35 כְּנָגֵד אֲבָרְהָם, דְּכָתִיב⁴⁰ בְּרַבִּי
 36 אַבְרָהָם לִשְׂרָה כְּבוֹא הַמַּלְאָכִים לְוִשִׁי
 37 וְעֵשִׂי עוֹגוֹת, וּפִסַּח הִיָּה⁴¹
 38 ו"עוגות" הַכּוֹנֵה לְמַצּוֹת, סוֹכּוֹת
 39 כְּנָגֵד יַעֲקֹב, דְּכָתִיב⁴²
 40 וְלִמְקַנְהוּ עֲשֵׂה סוֹכּוֹת,
 41 וְשָׁבוּעוֹת פְּנֵגֵד יַצְחָק,
 42 שֶׁהוּא מְאִילוֹ שֶׁל יַצְחָק שֶׁהוּא
 43 תְּמוּרָתוֹ בַּעַת הַעִיקוּדָה.

1 מוגדרת ומוגבלת, כיון שמצידו יש כאן יציאה מהגדרים וההגבלות (אם כי
 2 רק הגדרים וההגבלות שלו) מְמַשִּׁיף מְלַמְעֵלָה גַּם כֵּן מִבְּחִינָה כְּזוֹ
 3 שְׁמַצֵּד-עֲצָמָה אֵין אֲתַעְרוּתָא דְלִתְמָא מַגַּעַת שָׁם³⁵.
 4 (ה) וַיֵּשׁ לְהוֹסִיף בְּדִרְךָ אֶפְשָׁר, עוֹד בִּיאוֹר לְשֵׁאלָה הָאֵמּוּרָה מֵהַ כּוֹחַ
 5 וְהַהֲשַׁפְעָה שֶׁל מַעֲשֵׂה הַתַּחֲתוֹנִים
 6 ו"אתערותא דלתתא" כשמדובר על
 7 המשכה של אלוקות מדרגה שעבודת
 8 האדם לא מגעת לשם דְלְכְאוּרָה גַּם
 9 לאחר ההסברים האמורים עֲדִין
 10 אֵינוֹ מוֹכֵן, דְּמֵאֲחַר שְׁחִסֵּד חֲפְצָתִי וְלֹא
 11 חֲפְצָתִי וְלֹא זָבַח, הֵינּוּ שֶׁרַק
 12 "חסד" (המשכה) הוּא פְּנִימִיּוֹת הַרִצּוֹן
 13 וְלֹא זָבַח (הַעֲלָאָה) לְפִי שְׁעִיקָר
 14 הַמְּכֻוֹן שֶׁל הַרִצּוֹן וְהַכּוֹנֵה הַעֲלוּיָהּ
 15 הוּא (לֹא פְּעֻנִין הַהֲעֲלָאָה,
 16 אֲלָא) בְּעֲנִין הַהֲמִשְׁכָה דְּקָא,
 17 כַּמְבוּאָר לְעִיל בְּאִיכוּת אִם-כֵּן
 18 מֵהוּ הַטַּעַם שְׁעִיקָר הַעֲבוּדָה
 19 בְּמִשְׁכָּן וּמְקַדֵּשׁ הִיא עֲבוּדָת
 20 הַקְּרָבָנוֹת, שְׁעִיקָר עֲנִינָם הוּא
 21 הַהֲעֲלָאָה וְלֹא הַמְשִׁכָה. וְהִי
 22 מִסְתַּבֵּר יוֹתֵר שֶׁהַעֲבוּדָה הַעִיקָרִית
 23 שְׁפוּעֵלַת הַשְּׂרָאָת הַשְּׁכִינָה בְּמַקְדֵּשׁ
 24 וּבַעוֹלָם תְּהִיָּה קִשּׁוּרָה יִשְׁרוּת לְעִיקָר
 25 הַרִצּוֹן וְהַכּוֹנֵה – עֲנִין הַהֲמִשְׁכָה?
 26 וַיֵּשׁ לְכְאוּרָה זָה עַל-פִּי הַיְדוּעַ³⁶
 27 בְּתוֹרַת הַחֲסִידוֹת שְׁכָל דְבַר הַגֹּרֵם
 28 הַשַּׁפְעָה וְהַתְּגוּלוֹת אוֹ פְּעוּלָה שֶׁל דְּבַר
 29 אַחֵר, הוּא לְמַעַלָּה יוֹתֵר
 30 מֵהַדְבָּר שֶׁנֶּגְרַם עַל-יָדוֹ,
 31 וְהִסִּיבָה יוֹתֵר נַעֲלִית מֵהַתּוֹצֵאָה, שֶׁלֹּכֵן
 32 בְּכוּחָה לְהַבִּיא לְתוֹצֵאָה הוּו וְכִידוּעַ
 33 גַּם בְּעֲנִין מִי נִסְמָךְ סוֹמֵךְ וְנִשְׁעַן
 34 עַל מִי³⁷ כְּדַבְּרֵי הַמְדַרֵּשׁ לְגַבֵּי שׁוּמֵר
 35 וְנִשְׁמַר, נוֹשֵׂא וְנִישָׂא וּמְשַׁלַּח וְשִׁלַּח
 36 (וּבִלְשׁוֹן הַמְדַרֵּשׁ: "רַבִּי מֵאִיר אֹמֵר, מִי
 37 גְדוֹל הַשׁוּמֵר אוֹ הַנִּשְׁמֵר, מִן מֶה דְכָתִיב
 38 כִּי מִלְּאִכּוֹ יִצּוּוּה לֶךְ לְשִׁמְרֶךָ" הוּי
 39 הַנִּשְׁמֵר גְּדוֹל מִן הַשׁוּמֵר. רַבִּי יְהוּדָה
 40 אֹמֵר מִי גְדוֹל הַנוֹשֵׂא אוֹ הַנִּישָׂא, מִן
 41 מֶה דְכָתִיב "עַל כַּפִּים יִשְׁאֲנֶךָ" הוּי
 42 הַנִּישָׂא גְדוֹל מִן הַנוֹשֵׂא. רַבִּי שְׁמַעוֹן אֹמֵר מִן מֶה דְכָתִיב וַיֹּאמֶר שְׁלַחֲנִי הוּי
 43 הַמְשַׁלַּח גְּדוֹל מִן הַמְשַׁתְּלַח"). וְדוּגְמָא לְזָה לְמַעֲלַת הַגּוֹרֵם וְהִסִּיבָה עַל

(35) ע"כ תוכן מאמר אדמו"ר מהר"ש הנ"ל. (36) המשך וככה תרל"ז פט"ו. (37) ראה ב"ר פע"ח, א (ובפי' מהרד"ו). שמו"ר פי"ט, ב. (38) כג, יד. (39) טווא"ח סתי"ו. הנסמן בלקו"ש ח"ג ע' 832 הערה 12. (40) וירא יח, ו. (41) פרש"י שם, יו"ד. (42) וישלח לג, יז.

ביאור בדרך אפשר

1 וְצִרְיָהּ לְהִבִּין מַה־הַשְּׂכִיחַת הַפְּנִימִית דִּיצְחָק לְשָׁבוּעוֹת, הָרִי
 2 יְצַחֵק הוּא בְּקוֹ הַגְּבוּרָה שֶׁהוּא עֹנֵן הָעֲלָאָה עַל יְדֵי הַתְּגַבְרוּת
 3 שֶׁל הָאָדָם עַל הַגְּשָׁמִיּוֹת וְהַחֹמְרִיּוֹת וְהַעֲלֵאתָהּ לְקִדּוּשָׁה (שֶׁהִיא הַתּוֹכֵן הַפְּנִימִי
 4 שֶׁל עֲבוֹדַת הַקְּרִבְנוֹת וְכֵן שֶׁל עֲבוֹדַת הַתְּפִילָה שֶׁבִּמְקוֹם הַקְּרִבְנוֹת), וְכִמְאֹמֶר
 5 רַבּוֹתֵינוּ ז"ל⁴³ שְׂאֵפְרוּ שֶׁל
 6 יְצַחֵק צָבוּר וּמוֹנַח עַל-גַּבִּי
 7 הַמְּזֻבָּח, שְׂזָהוּ עֹנֵן הַקְּרִבְנוֹת,
 8 שְׁכַל זֶה הוּא עֹנֵן שֶׁל הָעֲלָאָה וְאֵילוֹ
 9 חַג הַשְּׁבוּעוֹת הוּא זִמַּן מִתֵּן
 10 תּוֹרָה, שֶׁהוּא עֹנֵן הַמְּשַׁכָּה
 11 מִלְּמַלְעַה לְמִטָּה (מִתּוֹךְ כּוֹנֵנָה לְאֶחָד
 12 וְלַחֵבֵר מְעֵלָה וּמִטָּה וְרוּחִיּוֹת
 13 וְגִשְׁמִיּוֹת, כַּמְּבֹאֵר בַּחֲסִידוֹת שׁוֹהוּ
 14 הָעֹנֵן וְהַחֲדִידוֹ שֶׁל מִתֵּן תּוֹרָה –
 15 לְהַבִּיא קִדּוּשָׁה וְאִלּוּקוֹת בְּתוֹךְ
 16 הַמְּצִיאוֹת הַגְּשָׁמִית הַחֹמְרִית),
 17 שְׂזָהוּ הַיִּפְךָ עֹנֵן הַגְּבוּרָה
 18 וְהָעֲלָאָה?
 19 וְיֻכַּח עַל-פִּי הָאָמֹר לְעִיל,
 20 שְׂפִינֵן שְׂכָלְלוֹת עֹנֵן
 21 הַמְּשַׁכָּה אִף שֶׁהוּא מַבְחִינָת כִּי
 22 חֲפֵץ חֶסֶד" וּבְעֵצֶם לֹא קָשׁוּר בַּמַּעֲשֵׂה
 23 הַתַּחְתּוּנִים נַעֲשֶׂה בְּפוֹעַל עַל-יְדֵי
 24 עֹנֵן הָעֲלָאָה שֶׁעַל יְדֵי עֲבוֹדַת
 25 הָאָדָם, נִמְצָא שְׂבַעֲנֵן הָעֲלָאָה
 26 כְּלוּל בְּעֵצֶם גַּם עֹנֵן הַמְּשַׁכָּה
 27 שְׂנֹגְרָם עַל-יְדֵיהֶם וְלֹכֵן יִצְחָק
 28 שְׂמִידָתוֹ מִיַּד הַגְּבוּרָה וְהָעֲלָאָה הוּא
 29 כַּנֶּגֶד חַג הַשְּׁבוּעוֹת, זִמַּן מִתֵּן תּוֹרָה
 30 שְׁעִינָה הַמְּשַׁכָּה כִּי בְּסוֹפוֹ שֶׁל דָּבָר
 31 הָעֲלָאָה כּוֹלֵלָת גַּם הַמְּשַׁכָּה.
 32 וְזָהוּ גַם שְׂלַעֲתִיד לְבֹא, בִּימֹת
 33 הַמְּשִׁיחַ, כְּתִיב⁴⁴ כִּי אֲבָרְהָם לֹא
 34 יִדְעֵנו וְיִשְׂרָאֵל לֹא יִפְרִנּוּ,
 35 וְאִזּוֹ יֵאֱמָרוּ כִּי אֲתָה אֲבִינוּ
 36 לְיִצְחָק דְּוָקָא⁴⁵, וְתַגְלָה מַעֲלַת
 37 יִצְחָק אֲבִינוּ שֶׁעִקֵּר עֲבוֹדָתוֹ בְּקוֹ
 38 הָעֲלָאָה אִף שְׂאֵז בִּימֹת הַמְּשִׁיחַ יְהִיָּה עִיקֵר הַמְּשַׁכָּה לְמִטָּה
 39 שֶׁהִרִי לְעִתִּיד-לְבֹא הָעוֹלָם לֹא יִסְתִּיר עוֹד עַל הָאוֹר הָאִלּוּקִי וְאוֹ הַכּוֹנֵנָה
 40 שֶׁהָעוֹלָם הַזֶּה הַגְּשָׁמִי וְהַתַּחְתּוֹן יְהִי 'דִּירָה' לְאִלּוּקוֹת תַּגְּשָׁם בְּמִילּוּאָה,
 41 וְהִינוּ לְפִי שְׂכָל הַמְּשַׁכָּה הִיא עַל-יְדֵי הָעֲלָאָה, וְלֹכֵן בְּעֹנֵן
 42 הָעֲלָאָה עֲבוֹדָתוֹ שֶׁל יִצְחָק כְּלוּל כְּבָר עֹנֵן הַמְּשַׁכָּה וְלַעֲתִיד

ביאור בדרך אפשר

43 לְבֹא הַדָּבָר יִתְגַּלֵּה וּבְמִילָא תַּגְלָה מַעֲלָתוֹ שֶׁל יִצְחָק בִּיחֹס לְאֲבֵרָהּ וְיַעֲקֹב.
 44 וְעֹנֵנוּ בְּעִבּוּדָה, כְּמִבּוֹאֵר בְּדְרוֹשֵׁי פְרֹשֶׁת אַחֲרֵי⁴⁶ בְּהֵם מוֹסֵבֵר
 45 עֹנֵן כְּלוֹת הַנֶּפֶשׁ שֶׁהִיא אֲצֵל נֹדֵב וְאֲבִיהוּ בְּנֵי אֶהֱרֹן בְּעֹנֵן רְצוּא וְשׁוֹב
 46 לְגַבִּי חַיֹּת הַקּוֹדֵשׁ שֶׁל הַמְּרַכְבָּה הָעֲלִיּוֹנָה נֹאמֵר "וְהַחַיֹּת רְצוּא וְשׁוֹב".
 47 וְגַם בְּעִבּוֹדַת ה' שֶׁל כָּל יְהוּדֵי צִרְיָן
 48 לְהַיּוֹת שִׁלּוּב בֵּין ה'רְצוּא", שֶׁהִיא
 49 הַתְּשׁוּקָה וְהַשְּׂאִיפָה לְהַתְּעַלּוֹת
 50 מִהַגְּשָׁמִיּוֹת וְהַחֹמְרִיּוֹת - "הָעֲלָאָה",
 51 וְלְדַבּוֹק בָּה' בְּחַכְלִית הַדְּבִיקוּת עַד כַּדִּי
 52 כְּלוֹת הַנֶּפֶשׁ, וּבֵין ה'שׁוֹב" - "הַמְּשַׁכָּה"
 53 שֶׁהוּא חַיִּי הַנֶּשְׁמָה בְּגוֹף כַּדִּי שִׁיכֵל
 54 לְעַסּוֹק בְּתוֹרָה וּמִצְוֹת כַּנֶּשְׁמָה בְּגוֹף
 55 בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא לְבֹא לְיַדִּי כְּלוֹת הַנֶּפֶשׁ
 56 בְּפוֹעַל (הָעֲלָאָה וְהַמְּשַׁכָּה),
 57 שְׂחִיבוֹר רְצוּא וְשׁוֹב פִּירוּשׁוֹ שְׂבַשְׂעַת
 58 ה'רְצוּא' עֲצֻמוֹ, תּוֹךְ כַּדִּי הַתְּעַלּוֹת
 59 וְהַדְּבִיקוּת צִרְיָהּ לְהַיּוֹת נְרָגֵשׁ גַּם
 60 ה'שׁוֹב' שְׁעִינָה הַמְּשַׁכָּה אִלּוּקוֹת
 61 לְמִטָּה, שְׂזָהוּ הַדְּרִיּוֹק בְּמִאֲמָר
 62 רַבּוֹתֵינוּ ז"ל⁴⁷ (בְּנוֹגֵעַ
 63 לְכַנְיָסָה ב'פְּרֻדָּס' שֶׁאֲרַבְעָה נִכְסוּ
 64 ל'פְּרֻדָּס' שֶׁל דְּבִיקוּת בְּאִלּוּקוֹת בְּאוֹפֵן
 65 נַעֲלָה בְּיֹתֵר, וְחֻלְקָם נִיזוּקוֹ כִּיּוֹן שֶׁלֹּא
 66 עָשׂוּ זֹאת בְּאוֹפֵן הַמְּתַאִים לְיִכּוֹלֵת
 67 הַקְּלִיטָה וְהַחֲכֵלָה שֶׁלָּהֶם) וְרַבִּי עֲקִיבָא
 68 נִכְנַס בְּשָׁלוֹם וְיִצָּא בְּשָׁלוֹם,
 69 וְעַל דְּבָרֵי חֲכָמֵינוּ ז"ל בְּגַמְרָא מְבֹאֵר
 70 בַּחֲסִידוֹת שֶׁהַכּוֹנֵנָה בְּדִיּוֹק הַלְשׁוֹן "כַּנְּכַס
 71 בְּשָׁלוֹם וְיִצָּא בְּשָׁלוֹם" הִיא שְׂכָרִי
 72 שְׂתַהֲיָה הַיְצִיאָה בְּשָׁלוֹם
 73 וְהַכְּנִיסָה ל'פְּרֻדָּס' לֹא תַגְרוּם נֹק וְרוּחֵי
 74 אֵלָא לְהִיפֵךְ, צִרְיָהּ לְהַיּוֹת גַּם
 75 הַכְּנִיסָה מִלְּתַחֲלִילָה בְּשָׁלוֹם,
 76 הִינוּ שְׂבַה'רְצוּא' (הָעֲלָאָה)
 77 נְכָלָל גַּם ה'שׁוֹב' (הַמְּשַׁכָּה)
 78 וְאוֹי בְּטוּחִים שֶׁהַכְּנִיסָה ל'פְּרֻדָּס'
 79 בְּהַתְּעַלּוֹת וְדְבִיקוּת גְּדוּלָה תְּבִיא אֵת
 80 הַתּוֹצֵאָה הַרְצוּיָה, וְלֹא לְהִיפֵךְ, כִּי תוֹךְ כַּדִּי הָעֲלָאָה יִשְׁנָה גַם הַמְּשַׁכָּה.
 81 וְזָהוּ גַם מַה שְׂכָתוֹב ב'תּוֹרַת חַיִּים'⁴⁸ שְׂבַה'עַל-שָׁם-טוֹב
 82 הַתְּפִלָּל כְּמָה תְּפִילוֹת וְהַתְּעַנָּה כְּמָה תְּעַנּוֹת וּבִיקָשׁ מִשְׁמִים
 83 בְּקִשָּׁה מִיִּתְרַת שְׂיֻכָּל לְהַשִּׁיב לְשׁוֹאֵלוֹ דְּבָר בְּעֵת עֲלִית נִשְׁמָתוֹ
 84 כּו', הִינוּ שְׂתוֹךְ כַּדִּי עֲלִית נִשְׁמָתוֹ לְעוֹלְמוֹת עֲלִיּוֹנִים יוֹכֵל לְהַמְּשִׁךְ לְהַיּוֹת

(43) פרש"י בחוקותי כו, מב. (44) ישע"י סג, טז. (45) שבת פט, ב. (46) ד"ה וידבר גו' אחרי מות תרמ"ט (סה"מ תרמ"ט ע' רנט ואילך). ד"ה הנ"ל ד"א ניסן תשכ"ב (סה"מ תשכ"ב ע' קצט ואילך). (47) חגיגה יד, סע"ב. טו, סע"ב — ע"פ גירסת העין יעקב. ירושלמי חגיגה פ"ב ה"א. (48) ס"פ ויחי. וראה גם סה"מ תרכ"ז ע' שכג.

אם כסף תלוה את עמי את העני עמך

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 קשור ומחובר למטה ולענות על שאלות ולְכַאוֹרָה אֵינוֹ מוֹכֵן, מֵהוּ
2 הַצּוֹרֵךְ שְׂיוֹכֵל לְהָשִׁיב לְשׂוֹאֵלוֹ דָּבָר בְּעַת עֲלִית נִשְׁמָתוֹ
3 דְּוָקָא [שָׂאזְ בַעַת שְׁהִיָּה עוֹשֶׂה עֲלִיית נִשְׁמָתוֹ לְעוֹלָמוֹת רוּחָנִיִּים עֲלִינָם
4 הוּא בְּמַעְמַד וּמַצֵּב כְּמוֹ בְּשַׁעַת דְּבִיקוּתוֹ בְּאִלּוּקוֹת בְּתַפְּלָה
5 שְׁהוּא לְמַעְלָה מְהַעֲלֵם
6 לְגַמְרִי, וְעַד שְׂמַצִּינוּ בְּצוּאָת
7 הָרִיב"ש⁴⁹ ספר המכיל אוסף
8 אמרות ותורות של הבעל-שם-טוב
9 (וביחס לספר זה כותב רבנו הזקן
10 ב'אגרת הקודש' שבספר התניא
11 העוסקת בביאור אחת מהתורות
12 שבספר זה דְּהַגֵּם שְׂבַאָמַת אֵינָה
13 צְוֹאָתוֹ כו' והשם "צוואת הריב"ש"
14 לא קשור ל"צוואה" במובן הרגיל,
15 היינו צוואה לפני פטירה, רק הם
16 לקוטי אמרוֹתָיו כו' וְלֹא יִדְעוּ
17 אלה שכתבו את הספר לְכוֹן הַלְשׁוֹן
18 עַל מַתְכַּנְתּוֹ, וכמו שכותב שם רבנו
19 הזקן שהבעל-שם-טוב דיבר באידיש
20 ואילו הספר כתוב בלשון הקודש, כך
21 שהלשון והסגנון אינם מדוייקים
22 בתכלית אֲךְ בכל זאת הַמְכַנְּן התוכן
23 והכוונה הוּא אָמַת לְאִמְתוֹ⁵⁰)
24 שְׁזָהוּ חֶסֶד גְּדוֹל מֵהַשֵּׁם-
25 יִתְבָּרַךְ שְׁהָאָדָם חֵי אַחַר
26 הַתְּפִילָה כו' כי ההתעלות
27 והרביקות בתפילה היתה אמורה
28 להביא לכלות הנפש עד לצאת הנפש
29 מהגוף], וְלִמָּה לֹא יוֹכֵל לְדַחֹת
30 אֶת הַמַּעֲנֶה לְשׂוֹאֵלוֹ לְאַחַר
31 דְּבִיקוּתוֹ כו'. ?
32 אֲךְ הָעֲנִין הוּא, שְׁזָהוּ לְפִי
33 שְׂבַשְׂעַת הַהַעֲלָאָה עֲצָמָה
34 צְרִיכָה לְהִיּוֹת כְּלוּלָה גַם
35 הַהַמְשָׁכָה, כְּנ"ל וְזוֹ הִיָּתָה בְּקִשְׁת
36 הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב שִׁיעָלָה בִּידוֹ לְחַבֵּר אֶת
37 הַהַעֲלָאָה שְׁבָה עֲשֶׂה עֲלִיית נִשְׁמָה עִם
38 הַהַמְשָׁכָה שֶׁל הַשַּׁפְעָה לְשׂוֹאֵלוֹ.

1 (וּמִסִּיִּים בְּהַמְאָמְרָם²⁸: וְעַתָּה יֵשׁ לּוֹמֵר פִּירוּשׁ הַפְּסוּק אִם
2 כֶּסֶף תִּלְוֶה אֶת עַמִּי אֶת הָעֲנִי עִמָּךְ, דְּלִכְאוֹרָה תִּיבּוֹת אֶת
3 עַמִּי מִיּוֹתְרוֹת (כְּנ"ל סְעִיף א שֶׁלכְאוֹרָה יֵשׁ בְּפִסְקוֹ זֶה יִיתוּר לִשׁוֹן
4 וְהִיָּה יִכוֹל לּוֹמֵר – אִם כֶּסֶף תִּלְוֶה אֶת הָעֲנִי עִמָּךְ).
5 וְהָעֲנִין בְּזָה, דְּהִנֵּה אֵיִתָּא מוּבָא
6 בְּמִדְרָשׁ⁵¹ בְּפִירוּשׁ אֶת עַמִּי,
7 אָמַר הַקָּב"ה אִם כֶּסֶף תִּלְוֶה,
8 אֶת עַמִּי (בְּחִירִיק), כְּלוֹמֵר אֵיִתָּא
9 וּפִירוּשׁ עַמִּי הוּא כְּמוֹ
10 שְׂכָתוּב⁵² פִּי עִמָּךְ מְקוֹר
11 חַיִּים, שְׂגָם בְּחִינַת מְקוֹר
12 חַיִּים, אוֹתָהּ בַּחֲנִינָה בְּאִלּוּקוֹת שֶׁהִיא
13 שׁוֹרֵשׁ וּמְקוֹר הַחַיִּים וְהַקִּיּוּם שֶׁל כָּל
14 הָעוֹלָמוֹת וְהַנְּבִרָאִים (שְׂעַל-זָה
15 אָמְרוּ⁵³ בְּגִמְרָא שְׂכַאשׁוּר חֲכָמֵי הַעִיר
16 פּוּמְבִדִּיתָא הָיוּ נִפְרָדִים זֶה מִזֶּה הָיוּ
17 מְבַרְכִים אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ בְּלִשׁוֹן זֶה,
18 מְחִיָּה חַיִּים יִתֵּן לָךְ חַיִּים כו'
19 וְלִפִּי פְּנִימִיּוֹת הַדְּבָרִים, "מְחִיָּה חַיִּים"
20 הֵינּוּ שׁוֹרֵשׁ וּמְקוֹר הַחַיִּים) הוּא
21 עִמָּךְ, הֵינּוּ שְׂטַפְל וּבְטָל לָךְ,
22 כִּי עֲצָמוֹת וּמַהוֹת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
23 בְּעֲצָמוֹ נְעִלְתִּי מְכַדִּי לְהַשְׁפִּיעַ חַיִּים אָךְ
24 מְכַל-מְקוֹם לְמִרְוֹת שְׁאִין זֶה עֲצָמוֹתוֹ
25 שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הוּא עִמָּךְ,
26 סְמוּךְ אֵלַיךְ וְקָרוֹב אֵלַיךְ וְעַל-דֵּרֶךְ
27 מֵה שְׂכָתוּב³⁰ בְּדַבְרֵי חֲכָמֵינוּ ז"ל
28 שְׁהוּבָא גַם לְעִיל עַד שְׂלָא נִבְרָא
29 הָעוֹלָם הָיָה הוּא וְשָׂמוּ בְּלִבְד, וְהָיָה
30 שְׂהִיָּה הָאוֹר הַהַתְּגַלּוֹת
31 וְהַהַתְּפַשּׁוּת שֶׁל הָאִלּוּקוֹת ("שְׂמוֹ")
32 נִכְלָל בְּמָאוֹר מְקוֹר הָאוֹר ("הוּא"
33 עֲצָמוֹ).
34 וְזָהוּ אִם כֶּסֶף תִּלְוֶה אֶת עַמִּי,
35 שְׂעַל-יָדֵי הַצְּדָקָה וְחֶסֶד
36 שְׁעוֹשִׂים לְמַטָּה מְמַשְׁכִּים שֶׁתִּהְיֶה
37 הַמְשָׁכָה וְהַתְּגַלּוֹת מְלַמְעֵלָה שֶׁל
38 בְּחִינַת מְקוֹר חַיִּים שְׁהוּא בְּחִינַת עַמִּי⁵⁴ הָאוֹר הַקְּרוֹב לְמָאוֹר.

(49 סל"ה. סמ"ב. 50) תניא אגה"ק רסכ"ה. 51) שמו"ר ספ"א. 52) תהלים לו, י 53) יומא עא, א. 54) חסר הסיום (המו"ל).